

Originalni naučni rad

Karakteristike prvog seksualnog odnosa kod adolescenata

Marjana Bogdanović¹, Čedomir Šagrić², Olivera Radulović³,
Sonja Antonijević⁴

¹Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Niš, Srbija

²Institut za javno zdravlje Niš, Srbija

³Medicinski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

⁴Dom zdravlja Niš, Srbija

Kratak sadržaj

Uvod. Najveći broj ljudi postaje seksualno aktivno tokom adolescencije. Uzrasna granica stupanja u seksualne odnose se pomera ka sve mlađim adolescentima što uzrokuje brojne poremećaje seksualnog, reproduktivnog i opšteg zdravlja. Cilj rada je bio da se utvrdi uticaj polnih i uzrasnih razlika, kao i razlika koje potiču od tipa škole, uspeha u školi i mesta stanovanja anketiranih učenika na stupanje u prvi seksualni odnos.

Metode. U studiji preseka uzorak je činilo 815 učenika treće i četvrte godine srednje škole na teritoriji Nišavskog okruga tj. 10% od ukupne populacije srednjoškolaca tog uzrasta. U istraživanju je korišćen originalni anketni upitnik, a anketiranje je bilo anonimno. Za proveru hipoteza korišćen je Pearson-ov χ^2 test i Fisher-ov test egzaktne verovatnoće.

Rezultati. Seksualni odnos imalo je 42,36% učenika, više mladića nego devojaka (51,75% mladića i 33,1% devojaka). Posmatrano po uzrastu, manje je sedamnaestogodišnjaka (31,68%) nego osamnaestogodišnjaka (53,11%) imalo seksualni odnos. Seksualni odnos imala je skoro trećina gimnazijalaca (32,73%) što je manje nego u populaciji učenika stručnih škola (44,69%). U prvi seksualni odnos planirano je ušlo 34,88% sedamnaestogodišnjaka i 51,42% osamnaestogodišnjaka. Više je gimnazijalaca koji nisu koristili nikakvu zaštitu (29,63%) nego učenika stručnih škola (26,13%). Prezervativ je koristilo znatno više učenika stručnih škola (63,07%) nego gimnazijalaca (50%) i više mladića (65,22%) nego devojaka (54,48%).

Zaključak. Značajan uticaj u započinjanju seksualnog života imaju pol i uzrast ispitanika, tip škole, bolji uspeh učenika i gradska sredina.

Ključne reči: adolescenti, seksualno zdravlje, reproduktivno zdravlje, prvi seksualni odnos

Adresa autora:

Dr Marjana Bogdanović

*Ul. Branka Miljkovića br. 65, 18000 Niš
marjana.sagric@gmail.com*

Uvod

Najveći broj ljudi započinje seksualnu aktivnost tokom adolescencije. Stupanje u seksualne odnose se pomera ka sve mlađem dobu što uzrokuje brojne poremećaje reproduktivnog i opšteg zdravlja. Trend sve većeg broja adolescenata bez bazičnih znanja o sigurnom seksu i reproduktivnom zdravlju povećava verovatnoću od polno prenosivih infekcija i HIV, maloletničkih trudnoća i posledičnog povećanja broja abortusa u ovoj grupi [1,2]. Seksualni čin kod adolescenata se često svodi na fizički akt koji može biti i uzrok problema u razvoju zdrave ličnosti [3]. Najčešći faktori koji opredeljuju adolescente na početak seksualne aktivnosti su ljubav, telesna privlačnost, pritisak vršnjaka, radoznalost, a nekada će to biti i prinuda od strane vršnjaka ili pak starijih osoba [4]. Istovremeno se ne može prenebregnuti snažan negativni uticaj medija na ranu seksualnu aktivnost kao ni pozitivan uticaj roditelja na odlaganje prvog seksualnog odnosa [5-9]. Rani početak seksualne aktivnosti, nezaštićeni seks, veliki broj partnera i seks u stanjima pijanstva i pod dejstvom drugih psihoaktivnih supstanci u populaciji adolescenata povećava rizik od polno prenosivih infekcija, HIV infekcije, kao i od neželjene trudnoće [10].

Cilj rada je bio da se utvrdi uticaj polnih i uzrasnih razlika, kao i razlika koje potiču od tipa škole, uspeha u školi i mesta stanovanja anketiranih učenika na stupanje u prvi seksualni odnos.

Metode rada

U studiji preseka uzorak je činilo 815 učenika treće i četvrte godine srednjih škola na teritoriji Nišavskog okruga tj. 10% od ukupne populacije srednjoškolaca treće i četvrte godine, uzrasta 17 i 18 godina, tokom školske 2011/2012. godine. Uzorak je reprezentativan, određen je po nomogramu i stratifikovan u odnosu na pol, uzrast i tip škole. Za potrebe istraživanja korišćen je originalni anketni upitnik, a anketiranje je bilo anonimno.

Statistička obrada rezultata istraživanja podrazumevala je upotrebu deskriptivnih

statističkih metoda, analize varijanse (ANOVA), Pearson-ov χ^2 test i Fisher-ov test egzaktno verovatnoće. Multivarijantna logistička regresiona analiza je korišćena za ispitivanje prediktivnog uticaja seta nezavisnih varijabli na prvi seksualni odnos kao zavisnu varijablu. Za statističke analize korišćeni su sledeći informatički alati: Word 2007, Excel 2007, Epiinfo 2002 i SPSS statistički program.

Rezultati

Distribucija odgovora na pitanje da li su imali seksualni odnos pokazuje statistički značajnu razliku u odnosu na pol, uzrast ispitanika, tip škole i školski uspeh učenika. Seksualni odnos imalo je 42,36% učenika, više mladića (51,75%) nego devojaka (33,1%). Manje je sedamnaestogodišnjaka (31,68%) nego osamnaestogodišnjaka (53,11%) imalo seksualni odnos. Seksualni odnos imala je skoro trećina gimnazijalaca (32,73%) što je manje nego u populaciji učenika stručnih škola (44,69%). Najmanje je učenika sa odličnim uspehom (33,84%) imalo seksualne odnose (Tabela 1).

Distribucija odgovora pokazuje statistički značajnu razliku kada se vreme stupanja u prvi seksualni odnos posmatra iz ugla pola ispitanika, njihovog uzrasta i školskog uspeha. Anketirani mladići su prvi seksualni odnos imali ranije od vršnjakinja (mladići sa 15,66 godina a devojke sa 16,46 godina). Sedamnaestogodišnjaci su ranije imali prvo seksualno iskustvo i to prosečno sa 15,74 godina a osamnaestogodišnjaci sa 16,11 godina. Odlični učenici su prvi seksualni odnos imali najkasnije u odnosu na ostale učenike i to sa prosečno 16,31 godina (Tabela 2).

Statistički značajna razlika u distribuciji odgovora na pitanje da li je prvi seksualni odnos bio planiran dokazana je samo u odnosu na starost ispitanika. U prvi seksualni odnos planirano je ušlo 34,88% sedamnaestogodišnjaka i 51,42% osamnaestogodišnjaka (Tabela 3).

Distribucija odgovora na pitanje o korišćenju zaštite prilikom prvog seksualnog odnosa pokazuje statističku značajnost u odnosu na pol ispitanika i tip škole. Prilikom prvog seksualnog odnosa prezervativ je koristilo

Tabela 1. Odgovori ispitanika o prvom seksualnom odnosu

		Da li su imali seksualni odnos?		
		Da	Ne	
Pol ispitanika	Muški	207 (51,75)	193 (48,25)	$\chi^2=29,497$ $p<0,001$
	Ženski	134 (33,1)	271 (66,9)	
	Ukupno	341 (42,36)	464 (57,64)	
Uzrast ispitanika	17 godina	128 (31,68)	276 (68,32)	$\chi^2=37,02$ $p<0,001$
	18 godina	213 (53,11)	188 (46,9%)	
	Ukupno	341 (42,36)	464 (57,64)	
Tip škole	Gimnazija	54 (32,73)	111 (67,27)	$\chi^2=7,691$ $p=0,006$
	Stručna	286 (44,69)	354 (55,31)	
	Ukupno	341 (42,36)	464 (57,64)	
Školski uspeh ispitanika	Odličan	155 (33,84)	303 (66,16)	$\chi^2=38,685$ $p<0,001$
	Vrlo dobar	137 (49,82)	138 (50,18)	
	Dobar	45 (68,18)	21 (31,82)	
	Dovoljan	2 (50)	2 (50)	
	Nedovoljan	2 (100)	0 (0)	
	Ukupno	341 (42,36)	464 (57,64)	
Mesto stanovanja ispitanika	Niš grad	227 (46,13)	265 (53,86)	$\chi^2=7,271$ $p=0,064$
	Niš prigrad	47 (35,07)	87 (64,93)	
	Niš selo	24 (37,5)	40 (62,5)	
	Van Niša	43 (37,39)	72 (62,61)	
	Ukupno	341 (42,36)	464 (57,64)	

Prikazan je broj (%).

Tabela 2. Prosečna starost učenika pri prvom seksualnom odnosu

		Sa koliko godina su imali prvi seksualni odnos?						
		Broj	Arit. sredina	SD	Min.	Max.	t test/ ANOVA	P
Pol ispitanika	Muški	207	15,66	1,32	10	18	$t=6,771$	$p<0,001$
	Ženski	134	16,46	0,88	14	18		
	Ukupno	341	15,97	1,23	10	18		
Uzrast ispitanika	17 godina	129	15,74	1,28	12	17	$t=2,716$	$p=0,007$
	18 godina	212	16,11	1,17	10	18		
	Ukupno	341	15,97	1,23	10	18		
Tip škole	Gimnazija	54	16,19	0,80	15	18	$t=1,888$	$p=0,062$
	Stručna	287	15,93	1,29	10	18		
	Ukupno	341	15,97	1,23	10	18		
Školski uspeh ispitanika	Odličan	156	16,31	1,02	10	18	$F=7,414$	$p<0,001$
	Vrlo dobar	137	15,80	1,22	12	18		
	Dobar	44	15,34	1,58	12	18		
	Dovoljan	2	16,00	0,00	16	16		
	Nedovoljan	2	15,00	0,00	15	15		
	Ukupno	341	15,97	1,23	10	18		
Mesto stanovanja ispitanika	Niš grad	227	15,85	1,32	10	18	$F=2,362$	$p=0,071$
	Niš prigrad	47	16,32	0,89	14	18		
	Niš selo	24	16,13	0,95	14	18		
	Van Niša	43	16,14	1,08	14	18		
	Ukupno	341	15,97	1,23	10	18		

Tabela 3. Odgovori ispitanika o planiranju prvog seksualnog odnosa

		Da li je prvi seksualni odnos bio planiran?		
		Planiran	Neplaniran	
Pol ispitanika	Muški	85 (41,06)	122 (58,94)	$\chi^2=3,573$ p=0,059
	Ženski	69 (51,49)	65 (48,51)	
	Ukupno	154 (45,16)	187 (54,84)	
Uzrast ispitanika	17 godina	45 (34,88)	84 (65,12)	$\chi^2=8,85$ p=0,003
	18 godina	109 (51,42)	103 (48,58)	
	Ukupno	154 (45,16)	187 (54,84)	
Tip škole	Gimnazija	19 (35,19)	35 (64,81)	$\chi^2=2,578$ p=0,108
	Stručna	135 (47,04)	152 (52,96)	
	Ukupno	154 (45,16)	187 (54,84)	
Školski uspeh ispitanika	Odličan	70 (44,87)	86 (55,13)	$\chi^2=8,663$ p=0,07
	Vrlo dobar	57 (41,61)	80 (58,39)	
	Dobar	27 (61,36)	17 (38,64)	
	Dovoljan	0 (0)	2 (100)	
	Nedovoljan	0 (0)	2 (100)	
	Ukupno	154 (45,16)	187 (54,84%)	
Mesto stanovanja ispitanika	Niš grad	105 (46,26)	122 (53,74)	$\chi^2=2,828$ p=0,419
	Niš prigrad	21 (44,68)	26 (55,32)	
	Niš selo	7 (29,17)	17 (70,83)	
	Van Niša	21 (48,84)	22 (51,16)	
	Ukupno	154 (45,16)	187 (54,84)	

Prikazan je broj (%).

Tabela 5. Prediktori prvog seksualnog odnosa u ispitivanoj grupi adolescenata: multivarijantna logistička regresiona analiza

Varijable	B	OR (95,0% CI)	p
Pol ispitanika	-0,590	0,55 (0,40-0,77)	0,000
Uzrast ispitanika	1,018	2,768 (2,01-3,81)	0,000
Tip škole	0,452	1,57 (1,08-2,29)	0,018
Školski uspeh	1,322	3,75 (2,00-7,03)	0,000
Mesto stanovanja (gradsko jezgro)	-0,731	0,48 (0,30-0,78)	0,003
Mesto stanovanja (prigrad i selo)	-0,248	0,78 (0,43-1,40)	0,406
Mesto stanovanja (van Niša)	-0,218	0,80 (0,39-1,65)	0,552

više mladića (65,22%) nego devojaka (54,48%). Korišćenje savremenih metoda kontracepcije (barijerna zaštita - kondom i femidom; lokalna zaštita - spermicidne masti i kreme; oralni kontraceptivi i intrauterina spirala) naveo je zanemarljiv broj ispitanika (0,88%). Za tradicionalne metode (prekinuti snošaj i kalendar plodnih dana) odlučilo se više devojaka (17,17%) nego mladića (6,76%). Veliki procenat učenika pri prvom seksualnom

odnosu nije koristio nikakvu zaštitu (27,06% mladića i 26,12% devojaka). Prezervativ je koristilo znatno više učenika stručnih škola (63,07%) nego gimnazijalaca (50%). Savremene metode kontracepcije su nedovoljno korišćene od strane ispitanika, posebno učenika stručnih škola (0,35%), a nešto više su ih koristili gimnazijalci (3,7%). I tradicionalne metode kontracepcije su bile više zastupljenije kod gimnazijalaca (16,67%) nego kod učenika stručnih

Tabela 4. Korišćenje zaštite tokom prvog seksualnog odnosa

		Prezervativ	Savremene metode kontracepcije	Tradicionalne metode kontracepcije	Nisu koristili/ Ne sećaju se	Kombinovani odgovori	
Pol ispitanika	Muški	135 (65,22)	2 (0,97)	14 (6,76)	56 (27,06)	0 (0)	$\chi^2=12,81$ p=0,0122
	Ženski	73 (54,48)	1 (0,75)	23 (17,17)	35 (26,12)	2 (1,49)	
	Ukupno	208 (61)	3 (0,88)	37 (10,85)	91 (26,69)	2 (0,59)	
Uzrast ispitanika	17 godina	76 (58,91)	0 (0)	10 (7,76)	41 (31,78)	2 (1,55)	$\chi^2=9,12$ p=0,058
	18 godina	132 (62,26)	3 (1,41)	27 (12,74)	50 (23,59)	0 (0)	
	Ukupno	208 (61)	3 (0,88)	37 (10,85)	91 (26,69)	2 (0,59)	
Tip škole	Gimnazija	27 (50)	2 (3,7)	9 (16,67)	16 (29,63)	0 (0)	$\chi^2=9,67$ p=0,046
	Stručna	181 (63,07)	1 (0,35)	28 (9,76)	75 (26,13)	2 (0,7)	
	Ukupno	208 (61)	3 (0,88)	37 (10,85)	91 (26,69)	2 (0,59)	
Školski uspeh ispitanika	Odličan	98 (62,82)	0 (0)	22 (14,1)	35 (22,44)	1 (0,64)	$\chi^2=2,21$ p=0,679
	Vrlo dobar	78 (56,93)	3 (2,19)	12 (8,76)	43 (31,39)	1 (0,73)	
	Dobar	28 (63,64)	0 (0)	3 (6,82)	13 (29,55)	0 (0)	
	Dovoljan	2 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
	Nedovoljan	2 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	
Mesto stanovanja ispitanika	Ukupno	208 (61)	3 (0,88)	37 (10,85)	91 (26,69)	2 (0,59)	$\chi^2=5,59$ p=0,232
	Niš grad	137 (60,35)	2 (0,88)	30 (13,22)	56 (24,67)	2 (0,88)	
	Niš prigrad	31 (65,96)	0 (0)	1 (2,13)	15 (31,92)	0 (0)	
	Niš selo	10 (41,67)	0 (0)	2 (8,33)	12 (50)	0 (0)	
	Van Niša	30 (69,77)	1 (2,33)	4 (9,3)	8 (18,6)	0 (0)	
Ukupno	208 (61)	3 (0,88)	37 (10,85)	91 (26,69)	2 (0,59)		

Prikazan je broj (%).

škola (9,76%). Više je gimnazijalaca koji nisu koristili nikakvu zaštitu (29,63%) nego učenika stručnih škola (26,13%) (Tabela 4).

Multivarijantnom logističkom regresijom izmeren je prediktivni uticaj seta nezavisnih varijabli na zavisnu varijablu, odnosno prvi seksualni odnos i ustanovljeno je da na započinjanje seksualnog života značajno utiču pol, uzrast, tip škole, bolji uspeh u školi i gradska sredina kao mesto porekla (Tabela 5).

Diskusija

Upoređujući podatak da je među učenicima srednjih škola Nišavskog okruga seksualno iskustvo imalo više mladića nego devojaka naišli smo na slične trendove u zemljama u okruženju [11,12,]. Ovakve razlike među polovima su prisutne i u većini zemalja Evropske unije [13,14]. Znatno izraženije polne razlike se beleže u Makedoniji (33,8% mladića

i 4,9% devojaka), Ukrajini (40,1% mladića i 18,3% devojaka), Rusiji (43,8% mladića i 23,9% devojaka), Grčkoj (45,7% mladića i 17,4% devojaka), Rumuniji (45,8% mladića i 12,4% devojaka) i Bugarskoj (46,7% mladića i 31,1% devojaka). Slična situacija je i u Izraelu, Jermeniji, Azerbejdžanu, Litvaniji, Hrvatskoj i Sloveniji [13,15]. Za zemlje Severne Evrope tipičan je pak obrnuti trend, gde je u uzrastu petnaestogodišnjaka više devojčica koje su imale seksualne odnose nego dečaka [16].

Učenici stručnih škola u Nišu su u većem procentu imali seksualne odnose nego gimnazijalci što možemo povezati sa većom opterećenošću nastavnim sadržajima, te manjku vremena namenjenog izlascima, druženju i ostvarivanju emotivnih i seksualnih odnosa. Strane studije takođe potvrđuju da su višak slobodnog vremena i loš uspeh povezani sa ranom seksualnom aktivnošću [17]. Prosečna starost stupanja u seksualne odnose niških srednjoškolaca od 15,97 godina je niža od

proseka u Srbiji i susednoj Rumuniji i Hrvatskoj, ali viša nego kod vršnjaka u Grčkoj [16, 18,19]. Od ukupnog broja učenika iz našeg istraživanja koji su imali seksualne odnose, njih 45,16% je svoje prvo seksualno iskustvo planiralo i to je bilo tipičnije za starije učenike. Kada se govori o upotrebi kontraceptivnih sredstava ili samo o upotrebi prezervativa, među nižim srednjoškolcima je prilikom prvog seksualnog odnosa kondom koristilo 61% ispitanika i to više mladića (65,22%) nego devojaka (54,48%). Istraživanje domaćih autora koje se bavilo proučavanjem socio-ekonomskog statusa i seksualnog ponašanja adolescenata, pokazalo je da je nešto veći procenat korišćenja kondoma među adolescentima u Beogradu i Novom Sadu nego u Nišu [20-22]. Istraživanje u SAD pokazuje porast upotrebe kondoma među mladićima kao među mlađim adolescentima [1,23.] Na istoku Evrope je i dalje nizak nivo upotrebe kondoma tokom prvog seksualnog odnosa [13]. Evidentirano nedovoljno korišćenje kondoma među učenicima iz seoskih sredina u našem istraživanju (polovina nije koristila kondom) je tipično za zemlje evropskog regiona i SAD upravo zbog specifičnosti adolescenata iz ruralnih sredina u pogledu znanja, stavova i ponašanja u oblasti zaštite od polno prenosivih infekcija i zaštite od neželjene trudnoće [13].

Literatura

1. Martinez G, Copen CE, Abma JC. Teenagers in the United States: Sexual activity, contraceptive use, and childbearing, 2006–2010 National Survey of Family Growth. National Center for Health Statistics. *Vital Health Stat* 2011;23(31).
2. Qiaoqin M, Masako OK, Liming C, Guozhang X, Xiaohong P, Saman Z, et al. Early initiation of sexual activity: a risk factor for sexually transmitted diseases, HIV infection, and unwanted pregnancy among university students in China. *BMC Public Health* 2009;9:111.
3. Dimitrijević B. Seksualnost adolescenata. Ljubav, seks, mladi. Socio-kulturni i emocionalni činioci rizičnog seksualnog ponašanja omladine. Niš: Centar za naučna istraživanja SANU i Univerziteta u Nišu; 2011.
4. Simić V, Obradović V, Jovanović V. Navike i stavovi

Zaključak

Prikazani rezultati pokazuju da je rano započinjanje sa seksualnim životom povezano sa polom i uzrastom ispitanika, odnosno tipičnije je za mladiće i mlađe adolescente. Istovremeno su mladići u većem broju seksualno aktivni nego njihove vršnjakinje. Zapocinjanje sa seksualnim životom je povezano i sa tipom škole koju su anketirani učenici pohađali. Učenici stručnih škola, koje su u odnosu na gimnazije manje zahtevne po nastavnom sadržaju, su u većem broju seksualno aktivni. Pad školskog uspeha je u direktnoj proporciji sa rastom broja seksualno aktivnih adolescenata kao i sa ranijim stupanjem u seksualne odnose. Planiranje seksualnih odnosa je tipičnije za starije učenike što povezujemo sa zrelošću i većim stečenim znanjem u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja. Najčešće korišćen vid zaštite prilikom prvog seksualnog odnosa bio je kondom i češće su ga koristili mladići i učenici stručnih škola. Savremeni vidovi kontracepcije se gotovo ne koriste u populaciji adolescenata. Značajan uticaj u zapocinjanju sa seksualnim životom imaju pol i uzrast ispitanika, tip škole, bolji uspeh učenika i gradska sredina.

Autori izjavljuju da nemaju sukob interesa.
The authors declare no conflicts of interest.

5. Parkes A, Wight D, Hunt K, Henderson M, Sargent J. Are sexual media exposure, parental restrictions on media use and co-viewing TV and DVDs with parents and friends associated with teenagers early sexual behaviour? *J Adolesc* 2013;36(6):1121–33.
6. O'Hara RE, Gibbons FX, Gerrard M, Li Z, Sargent JD. Greater Exposure to Sexual Content in Popular Movies Predicts Earlier Sexual Debut and Increased Sexual Risk Taking. *Psychol Sci* 2012; 23(9):984–93.
7. O'Hara RE, Gibbons FX, Li Z, Gerrard M, Sargent JD. Specificity of early movie effects on adolescent sexual behavior and alcohol use. *Soc Sci Med* 2013;96:200–7.
8. Donoghue C, Bonillas C, Moreno J, Cardoza O, Cheung M. Young people's perceptions of advice about

- sexual risk taking. *Sex Educ* 2017;17(1):73–85.
9. Parkes A, Henderson M, Wight D, Nixon C. Is Parenting Associated with Teenagers' Early Sexual Risk-Taking, Autonomy And Relationship with Sexual Partners? *Perspect Sex Reprod Health* 2011;43(1):30–40.
  10. Royal College of Physicians Alcohol and sex: a cocktail for poor sexual health. Report of the Alcohol and Sexual Health Working Party. London: RCP; 2011.
  11. Inequalities in young people's health. HBSC international report from the 2005/2006 survey. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2008.
  12. Ketting E, Winkelmann Ch. Sexual health (SH) of young people in the European region. *Entre Nouns* 2011;72:12–13.
  13. Godeau E, Gabhainn S, Magnuson J, Zanotti C. A profile of young people's sexual behaviour: findings from the health behaviour in school-aged children study. *Entre Nous* 2011;72:24–6.
  14. Moore J, Barr E, Johnson T. Sexual Behaviours of Middle School Students: 2009 Youth Risk Behaviour Survey Results From 16 Locations. *Journal of School Health* 2013;83(1):61–8.
  15. The sexual and reproductive health of younger adolescents. Research issues in developing countries. World Health Organization, 2011.
  16. Træen B, Štulhofer A, Landripet I. Young and Sexual in Norway and Croatia: Revisiting the Scandinavian Versus Mediterranean Gendered Pattern of Sexual Initiation. *Int J Sexl Health* 2011;23(3):196–209.
  17. Madkour AS, Farhat T, Halpern CT, Godeau E, Gabhainn SN. Early adolescent sexual initiation as a problem behavior: a comparative study of five nations. *J Adolesc Health* 2010;47(4):389–98.
  18. Rada C. Sexual behaviour and sexual and reproductive health education: a cross-sectional study in Romania. *Reprod Health* 2014;23;11:48.
  19. Tsitsika A, Andrie E, Deligeoroglou E, Tzavara C, Sakou I, Greydanus D, et al. Experiencing sexuality in youth living in Greece: contraceptive practices, risk taking, and psychosocial status. *J Pediatr Adolesc Gynecol* 2014;27(4):232–9.
  20. Radovanović S, Kocić S, Šorak M, Milić Č. Stavovi i ponašanje studenata u vezi sa reproduktivnim zdravljem. *Med pregl* 2010; LXIII (11-12): 859–62.
  21. Zdravlje mladih u Republici Srbiji Finalni izveštaj. Beograd: Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut"; 2009.
  22. Kisić-Tepavčević D, Šterić M, Kisić V, Popović A, Pekmezović T. Znanja, stavovi i ponašanje adolescenata Beograda u vezi sa reproduktivnim zdravljem. *Srp Arhiv Cel Lek* 2010;138(3-4):214–8.
  23. Finer LB, Philbin JM. Sexual Initiation, Contraceptive Use, and Pregnancy Among Young Adolescents. *Pediatrics* 2013;131:886.
  24. Rada C, Albu A, Petrariu FD. Age at initiation of sexual life, protection at first intercourse and sources of information regarding sexual and reproductive health. *Rev Med Chir Soc Med Nat Iasi* 2013;117(4): 994–1001.

Characteristics of first sexual intercourse among adolescents

Marjana Bogdanović¹, Čedomir Šagrić², Olivera Radulović³, Sonja Antonijević⁴

¹Institute of Student Health Care, Niš, Serbia

²Institute of Public Health, Niš, Serbia

³Faculty of Medicine, University of Niš, Serbia

⁴Health Care Center, Niš, Serbia

Introduction. Most people become sexually active during adolescence. The age limit of getting into sexual relations is constantly moving towards younger age, which causes numerous disorders of sexual, reproductive and general health. The aim of the survey was to determine the influence of gender, age, the types of school, school grades and the places of residence of secondary school students on experiencing their first sexual relation.

Methods. The sample examined in this cross-sectional study consisted of 815 third and fourth grade students of secondary schools on the territory of Niš district, i.e. 10% of the whole population of the students of that age (17 and 18-years). The questionnaire that was used was original and the survey was anonymous. Pearson's chi-squared test and Fisher's exact test were used for hypothesis confirmation.

Results. In examined group of students 42.36% had a sexual intercourse. More of them were boys than girls (51.75% of boys and 33.1% of girls), a smaller percentage of those aged 17 years (31.68%) compared with those aged 16 years (53.11%) had a sexual intercourse. Almost one third of gymnasium students (32.73%) had a sexual intercourse, which is less than among the population of the vocational schools students (44.69%). As regards the planned sexual intercourses, 34.88% of the 17-year-olds and 51.42% of the 18-year-olds planned their sexual activities. More gymnasium students (29.63%) than vocational school students (26.13%) had an unprotected sexual intercourse, but more vocational school students (63.07%) than gymnasium students (50%) used a condom. Among them, 65.22% of boys and 54.48% of girls used a condom the first time they had a sexual intercourse.

Conclusion. Gender and age of secondary school students as well as the type of school, higher grade at school, as well as town as the place of residence had a significant influence on initiating sexual activities.

Keywords: adolescents, sexual health, reproductive health, first sexual intercourse

Primljen - Received: 24/03/2016

Prihvaćen - Accepted: 18/03/2017